

Juhász Erika

A multiplikátorok tevékenysége, képzése

Megjelent: JUHÁSZ Erika (1998): A multiplikátorok tevékenysége, képzése. In: Dr. Rubovszky Kálmán (szerk): Művelődéstudományi Tanulmányok [Acta Andragogiae et Cultura sorozat 17. szám]. Debrecen, Kossuth Lajos Tudományegyetem Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék. 73-84.p.

Az Acta Andragogiae et Culturae sorozat előző kötetében az animációt, s az animátorok tevékenységét vizsgáltam (DITSCHEK- HEILINGER - SÁRI 1993), most a multiplikátorok tevékenység-körével foglalkozom. A két terület szakemberei a társadalom fejlesztése szempontjából fontos ismeretekkel, képességekkel rendelkeznek. Nyugat-európai példák alapján idehaza is kialakult szakterületről van szó mindkét esetben, Európa számos országában már bevált gyakorlatként alkalmazzák a multiplikátorok munkáját és a szociokulturális animációt a közösségek, illetve az egymás mellett élő etnikumok, vallások, kultúrák konfliktusainak oldására.

Támogató, ösztönző szakemberek ők, akik a lokális környezetükről alapos ismeretekkel és a kellő attitűdökkel rendelkeznek, s formálják a közösségeket.

I. A multiplikátor tevékenységének szükségessége

A XX. század végére a tudós társadalom egyre nagyobb figyelmet fordít az etnokulturális és multikulturális problémákra. Bizonyítás helyett néhány tény említhető.

- 1995. áprilisában Erdélyben az Oktatáskutató Intézet és a Csíkszeredai Regionális és Antropológiai Kutatások Központja konferenciát rendezett "Határátlépő kultúrák" címmel.
- Kende Péter párizsi intézetének kutatásai is közismertekké váltak mára.
- Népfőiskolai szakszemináriumokat szerveznek Európa szerte e területen.

Földünk számtalan nemzete, etnikuma és vallása magában hordozza ezek állandó találkozását, konfliktusát - ezeknek a kezelésére alkalmas a képzett multiplikátor alapos ismereteinek köszönhetően. Tudásanyagának a főbb elemei szisztematikusan áttekintve:

- lokális társadalmi ismeretek,
- az adott régió ismerete,
- kulturális, vallási alapok,
- módszertan, az együttműködés technikái,
- egyes pszichológiai képességek (tolerancia, empátia stb.).

II. A tevékenység támogatása

Az együttműködést célzó programokat számos szervezet támogatja. Ezek között említhető a Nemzeti Kulturális Alap, a Közösségkapcsolat Alapítvány, a Kárpát- Eurorégió Fejlesztéséért Alapítvány, illetve az Európai Unió, az Európa Tanács, az ICEA (International Community Education Association = Nemzetközi Közösségi Művelődési Egyesület), az ESAN (European Social Action Network = Európai Társadalmi Akciók Hálózata), és még sorolhatnánk.

Támogatási rendszerüknek két fő területe van:

Harmadik szektor fejlesztése és bővítése: E körbe tartoznak az állampolgári részvételen alapuló helyi kezdeményezések, önszorgató programok, ehhez kapcsolódó oktatási, képzési tevékenység; a konfliktus megelőzés és a toleranciát előmozdító programok.

Helyi önkormányzati tevékenységfejlesztése: E szektor részei a regionális és a helyi közösségek fejlesztési területén létrejövő, példamutató kezdeményezések, a helyi demokrácia előmozdítása terén szerzett tapasztalatok megosztása; a helyi vezetőképzés és az állampolgárok bevonása a helyi ügyek intézésébe.

A pályázat minden esetben komoly szervezetbemutatóval, konkrét és részletes programleírással, valamint költségvetési tervezettel történhet.

III. Szakszemináriumok multiplikátorok számára

Az együttműködési programok kialakításához szükségesek a képzett multiplikátorok. Képzésükre, továbbképzésükre szakszemináriumok szolgálnak. Ennek példázása lehet a felnőttképzés multiplikátorai számára szervezett német-osztrák- magyar szakszemináriumok sorozatának bemutatása. A kezdeményezés elindítója Kurt Aufderklamm, az Innsbrucki Népfőiskola vezetője volt.

Céljuk az országhatárokon belüli és túli különböző képzettségi szinttel rendelkező vidékek és egyéb problématerületek megismerése. A szeminárium helye minden esetben meghatározó szerepű, a témát ettől függően, speciális módon közelítik meg. Emellett a kurzusok résztvevői is determinálják a következő témát, valamint ezek tematikailag is sorozatot alkotnak.

A magyar szakemberek bevonása 1992-ben történt meg, amikor a magyar Felnőttképzési Intézményt meghívták a soron következő szemináriumra. Ebben a rendszerben 1987 óta van együttműködés a német és osztrák, illetve így 1992 óta a német-osztrák-magyar népfőiskolák között. 1997 novemberében azonban az Ausztriai Népfőiskolák Szövetségének Pedagógiai Bizottsága az eddigi közös munkát megköszönve közölte, hogy már nem kívánják tovább fenntartani a hármas kapcsolatot. A döntés mögött az anyagi okok mellett szerepel, hogy szerintük a szemináriumok ausztriai résztvevőitől kevés információ került át a népfőiskolai gyakorlatba, pedig az egyik fő cél ez lett volna, valamint az 1998-ra tervezett témának (lásd később) számukra nincs jelentősége, mivel annak a fő célcsoportja a nagy népfőiskolák főállású dolgozóköré lehet, náluk pedig ez nem jellemző.

A sorozat *témáit*, valamint egyes szemináriumok fő pontjait áttekintve közelebb juthatunk a multiplikátor feladatkörének megértéséhez. (Europa -Mittleuropaisches ungamtum 1996)

1987.	Kultúrpolitika
1988.	Nemzeti történelem
1989/1990	Interkulturális tanulás a népfőiskolákon és máshol <ul style="list-style-type: none"> · Nyugat- és Kelet-Berlin egységesítése mint interkulturális probléma; · az NSZK-ban élő külföldiek élethelyzete és törvényi szabályozásuk; a személyes tapasztalatok (intézmények látogatása révén) mint interkulturális tanulási élmények.
1991.	Régi és új kisebbségek <ul style="list-style-type: none"> · sok nemzetiség él együtt: szlovák, horvát, magyar, cseh nemzetiségűek Ausztria különböző részein kisebbségben; · a kisebbségi politika itt egyenlő a nyelvi politikával; · Ladiner - egy svájci falu - multikulturális identitása, 3 "anyanyelv" tanulás - nyitottság a világ felé.
1993.	Társadalmi változások és politikai fordulatok <ul style="list-style-type: none"> · 10 magyar szakember részvétele; · a hajdani szocialista országok között ökológiai, ökonómiai, szociális különbségek vannak, s ezek miatt feszültségek, melyekre más-más kezelési módot választanak az országok; · a kelet-németek példája körülményeikhez adaptálva Magyarországon

	felhasználható
1994.	Ausztria Európa felé és Európában
1995.	Európai intézmények és eurorégiók
1996.	Európa - közép-európai magyarság - a Partium - vizsgálták a Hajdúsági területek gazdasági és kulturális fejlesztési lehetőségeit; - előadásainak témáit lásd az 1. mellékletben.
1997.	Nemzetiségek az Alpok-Adria térségben - előadásainak témáit lásd a 2. mellékletben.
1998.	Népfőiskolák átalakulásban -előadásainak témáit lásd a 3. mellékletben

Az együttműködő felek számára fontosnak tűnt, hogy a felnőttképzés különböző területeiről összejöjjenek a multiplikátorok. A szemináriumok információbörzéként működnek a résztvevők számára, s mindenekelőtt a köztük levő intenzív kapcsolatok kialakítására hasznosak. E kapcsolatok részben arra szolgálnak, hogy a munkájuk módszereiben és céljában önmagukat bizonyossá tegyék, s konkrét kooperációs megegyezéshez is vezethetnek. A szemináriumokat más programok is kísérik (közös étkezések, kirándulások, ...). Ezekben az informális szituációkban könnyebben megismerik egymást a résztvevők, s ezáltal a kapcsolatok, közös projektek létrejötte az esélye is megnő.

IV. Multiplikátori alapattitűdök és ismeretek kialakítása felsőfokú képzésben

Multiplikátori ismeretek a felsőfokú intézményekben olyan kurzusok keretében oktathatók, melyek a határon túli magyarság és az itthoni etnikumok kultúráját és más kultúrákkal való együttélését vizsgálják. E modulok célja megismertetni az ország határai mentén létező régiók sajátos kultúráját, a kultúrák, vallások együttélését, konfliktusait, s ezek kezelési módjait.

Alapvető ismereteket kell adni a hallgatóknak, mivel a felsőoktatásban végzett értelmiségi réteg nagy mértékben befolyásolja a társadalom kultúrák iránti toleranciáját, multikulturális voltát. Hazánkban ez azért is fontos, mert Magyarország sajátos "híd" szereppel bír:

- az ország tiszántúli része Közép-Kelet-Európa és Kelet-Közép-Európa törésvonala;
- a Partium az ortodox és az európai értékrendű kereszténység mezsgyéje;
- Erdély pedig népek, kultúrák, vallások sajátos olvasztótégelye.

A konkrét ismeretek mellett a szemináriumokon a fiatalok attitűdjét is kell formálni, s e tekintetben a legfontosabb kulcsszavak: tolerancia, empátia, konfliktus-megoldás, problémakezelés, interkulturalizmus, multikultúra.

Ilyen kurzus valósul meg a Kossuth Lajos Tudományegyetem Vallási és etnikai identitás című tárgyának keretében. Szemléltetésül íme e képzés programja (Európatanács 1996) :

1. Az idő - tér - társadalmi identitás és a kettős identitás problémája a nemzeti kisebbségek és etnikumok esetében.
2. Etnokulturális régiók a keleti határaink mentén. Kialakulásuk történelmi folyamata.
3. Megosztott nemzetek. Nemzetépítés és művelődés, kultúra és vallás.
4. A kollektív kulturális jogok határon innen és túl az ENSZ és az EU ajánlásai tükrében. Multikulturalizmus az USA-ban és Kanadában, valamint Németországban.
5. Multikulturális társadalommá válhat-e valaha Erdély, a népek olvasztótégelye és Kárpátalja?
6. Az ortodox és a nyugat-európai kereszténység ideológiai - értékrendbeli dichotómái és annak megnyilatkozása az egyházi művészetben.

7. Ami keletet és nyugatot összeköti: közös nevező a kereszténység és a kultúra.
 8. Művészet és világkép Bizáncban - Bizánc öröksége a mai ortodox keresztény „kultúrában”.
 9. Művészet és világkép a nyugat-európai keresztény egyházban.
 10. Vallások együttélése a kelet-magyarországi határmenti régiókban, Erdélyben és Kárpátalján.
 11. A szlovák dél-alföldi sziget vallása, kultúrája.
 12. Etnikumok migrációja, szegregációja, asszimilációja, integrációja.
- A téma összetettsége miatt az egy félévig, heti 2 órában tartott szeminárium nem elegendő a feldolgozáshoz. A komplexségnek azonban pozitív oldala is van: figyelemfelkeltő, érdekes volta a fogékonyabb hallgatókat további tanulmányozásra bírja, s a kevésbé aktívak is egy teljesebb látókört kapnak.

Zárszó

A multiplikátor szerepköre az egymás mellett létező államok különböző etnikumainak, vallásainak, kultúráinak összehangolása miatt napjainkban egyre fontosabbá válik. A tevékenységük kialakítása, fejlesztése szempontjából a tapasztalatcsere elsőrendű, s ezt a különböző konferenciákon, illetve főként szemináriumokon lehet biztosítani számukra. Mind az animációs, mind a multiplikatori tevékenységkör alapjait fontos lenne a kultúra dolgozóinak ismerni. A két területről való mélyebb tudás birtokában lehetőség nyílna a két szakma közös alapképzési rendszerének kidolgozására. Véleményem szerint ugyanis a két terület sok közös vonással rendelkezik (például hasonló alapattitűdök szükségesek mindkettőhöz), s ezekre támaszkodva közös alapismereti anyagot is meg lehet alkotni, melyre azután a két terület felé elágazó képzési rendszer felépíthető. A téma tudományos fejlődésének-fejlesztésének egyik lehetséges vonulata lehetne egy összehasonlító elemzés, s erre építve egy alapképzési rendszer kidolgozása, mely a felsőoktatási intézményekben oktatható.

IRODALOMJEGYZÉK

1. DITSCHKEK, Eduard - HEILINGER, Anneliese - SÁRI Mihály (1993): Der Ort bestimmt die Themen. Deutsch - österreichisch - ungarische Fachseminare für Multiplikatoren der Erwachsenenbildung. (A hely meghatározza a témát. Német-osztrák-magyar szakszeminárium a felnőttképzés multiplikátorai számára.)
2. Europa -Mitteleuropaisches ungantum- das Parti um. Fachseminar für Multiplikatoren der Erwachsenenbildung. Seminarprogramm (1996) (Európa - Közép-Európai magyarság - a Partium. Szakszeminárium a felnőttképzés multiplikátorai számára. Szemináriumi program.)
3. Európatanács: Az oktatási rendszerek egymáshoz igazítása (1996) In: Fejlődésorientált felnőttoktatás. (Szerk.: Heribert Hinzen.) Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési intézete, Budapest, 169-180. p.
4. FÁBRYNÉ Mészáros Katalin (1987): Felfogások és nézetek az NSZK-ban a kulturális külpolitikáról a '70-es években. In: Acta Andragogiae et Culturae sorozat 9. szám, Debrecen, 73-93. p.
5. FÖLDIÁK András (1989): Egy hivatás szakmai esélyei, Művelődéskutató Intézet, Budapest.
6. JUHÁSZ Erika (1997): Az animáció mint művelődési - művelési folyamat. In: Acta Andragogiae et Culturae sorozat 16. szám, Debrecen, 25-34. p.
7. GERHARD von der Handt (1996): Nyelvtanulás. In: Nyelvek (Szerk.: Herbert Bohn - Christine Schumann - Richard Stang.) Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Intézete, Budapest, 74-76. p.
8. A Kárpát-Eurorégió Fejlesztésért Alapítvány pályázati felhívása és a Probefahrt Bt. pályázata.
9. SZABLEWSKI-CAVUS, Petra (1996): A német mint második nyelv. Az interkulturális tanulás és a kommunikatív követelményekhez igazodó német szaknyelvoktatás. In: Nyelvek. (Szerk.: Herbert Bohn - Christine Schumann - Richard Stang.) Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Intézete, Budapest, 58-63. p.
10. Volksgruppen im Alpen-Adria Raum. Fachseminar für Multiplikatoren der Erwachsenenbildung. Seminarprogramm. (1997) (Nemzetiségek az Alpok-Adria térségében. Szakszeminárium a felnőttképzés multiplikátorai számára. Szemináriumi program.)
11. Volkshochschulen in Veranderung. Fachseminar für Multiplikatoren der Erwachsenenbildung. Seminarprogramm. (1998) (Népfőiskola átalakulásban. Szakszeminárium a felnőttképzés multiplikátorai számára. Szemináriumi program.)

1. melléklet:

Európa - közép-európai magyarság - a Partium⁴ Szakszeminárium a felnőttképzés multiplikátorai számára 1996. Hajdúböszörmény

Európa és Magyarország

- *Európaiság - Magyarország történelmi aspektusból*
Dr. Barta János, KLTE Történelmi Intézet igazgatója
- *Magyarország a németek szemében*
Dr. Eduard Ditschek, népfőiskolai igazgatóhelyettes
- *Magyarország Ausztriából nézve*
Prof. Kurt Aufderklamm, népfőiskolai igazgató
- *Magyarország területe és "a Partium" - történelmi szempontból*
Dr. Nyakas Miklós, a Hajdúsági Múzeumok igazgatója
- *A német nyelvű és a magyarok történelmi együttélése a Kárpát-medencében*
Dr. Varga Gyula, adjunktus

Társadalmi és gazdasági rendszerváltás Magyarországon.

- *Társadalmi rendszerváltás és gazdasági struktúraváltás*
Dr. J. Kiss László, Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem kutatóigazgatója
- *Európai programok Magyarországon és a regionális fejlesztés*
Köles Sándor, "Kárpátok Eurorégió" magyarországi általános képviselője
- *A regionális bankhálózat és a regionális fejlesztés*
Béke Nóra, "Polgár és Vidéke" Takarékszövetkezet elnöke

Népek és kultúrák együttélése:

- *Nemzetiségek, etnikai kisebbségek a magyar határon belül és azon túl*
Kerner Lőrinc, Magyarországon élő németek országos képviselőjének elnöke
- *A romániai kisebbség és iskoláztatásuk*
Dani Imre, polgármester - Vad Erzsébet, iskolaig. - Oláh Ildikó, román nyelvtanár
- *Élet a kisebbségben*
Sarkadi Tünde, Erdély - Orosz Ildikó, Ukrajna - Tóth Sándor, Szlovákia
- *Bemutatkozott a hajdúböszörményi Cigányok Önképviselőte, a Cigányok Érdekképviselőte, a Cigány Kultúregyesület és a "Munka Iskolája".*

A régiók összekapcsolása és a kultúrák találkozása:

- *A regionális fejlesztés - az infrastruktúra - a kultúra*
Dr. Szabó József, kulturális ökonómus

Utunk Európába: A képzés:

- *A magyar tanítás modernizációja az európai rendszerekhez képest*
Dr. Kozma Tamás, KLTE Pedagógiai Intézet vezetője
- *A felnőttképzés aktuális feladatai Magyarországon, a főiskolák és egyetemek kulturális képzése, valamint a menedzserképzés*

- Dr. Rubovszky Kálmán, KLTE tanszékvezető egyetemi docens
- *A Német Népfőiskolai Szövetség budapesti irodájának tevékenysége*
Horváth Mária
 - *A magyar népfőiskolai mozgalom*
Mihályfi Márta, Magyar Népfőiskolai Társaság titkára
 - Szakképzés és a szakismereti szükséglet európai szempontból
Nagy Gyula, Veres Ferenc Szakiskolai igazgatója

Vallás és kultúra:

- *Találkozás és gondolatcsere a hajdúböszörményi egyházi képviselőkkel*
Dr. Nagymihályi Géza, görög-katolikus parókus

E sokoldalú előadássorozatot viták és szemináriumi beszélgetések egészítették ki, valamint a multiplikátor-képzések elmaradhatatlan része, a Határokon átlépő közös nyelvtanulás. Természetesen - mivel több ország képviselői voltak jelen - színesítették a programot kirándulások is, melyek hazánk kultúráját ismertették meg a vendégekkel.

2. melléklet:

Nemzetiségek az Alpok-Adria térségében⁵
Szakszeminárium a felnőttképzés multiplikátorai számára
1997. július 6-12.

- *Az Alpok-Adria térség történelmi áttekintése 1918-ig*
Prof. Mag. Innerwinkler
- *A XX. század a nemzetiségek szemszögéből*
Dr. Vospernik
- *A XX. század a többség látóköréből*
Dr. Aistleitner
- *Kétnyelvű iskolai oktatás Karintiában*
Dr. Theodor Domej
- *Karintiai pártok és a nemzetiségi kérdés*
Dr. Haller, Mag. Grilc, Fritz Schretter
- *Változó határok. harcok övezte területek*
Szakkirándulás az Isonzó-völgybe
- *Nemzetiségek követeléseai Ausztriában*
Mag. Peter Karpf
- *A karintiai szlovének szervezete*
Mag. Marjan Pipp, Anna Blatnik
- *A magyar csoport vendégelőadása*
- *Határon túli (magyar, román) népfőiskolák bemutatkozása*
- *Szakkirándulás Friaul környékére*
- *Felnőttképzés a nemzetiségek körében*
- *A karintiai szlovének kulturális tevékenysége*
- *A közös jövő*
Vita és referátumok
- *Ludmannsdorf, a kétnyelvű falu meglátogatása*

3. melléklet

Népfőiskola átalakulásban
A jövő népfőiskolájának szervezete és munkaterületei⁶
Szakszemináriumi tervezet a felnőttképzés multiplikátorai számára
1998. Berlin

A népfőiskola ágazatai a globalizáció jegyében

- Új médiák - Az egész világot átfogó kommunikáció
- Világnyelv - Nemzeti nyelv - Regionális nyelv
- Országismeret és interkulturális kép~és
- A német mind idegennyelv (Németországban és külföldön)
- A berlini Goethe-intézet meglátogatása

Képzés Európában és Európáért

- Személyes tapasztalatok a magyar/német tanulásában
- Európai projektek a felnőttképzésben:
 - tapasztalatok Ausztriában és Magyarországon
 - tapasztalatok Berlinből

Berlini népfőiskola átalakulásban

- Centralizáció kontra decentralizáció
- A Friedrichshaini Népfőiskola

Népfőiskolák vidéken

- Szakkirándulás a Dahme-Spreewaldi Népfőiskolára
- A Potsdami Népfőiskola szervezeti felépítése - finanszírozása - programjai

JEGYZETEK

⁴ Eredeti német nyelvű program alapján: Európa - Mitteleuropaisches Ungarntum - das Partium. Fachseminar für Multiplikatoren der Erwachsenenbildung. Seminarprogramm (1996) (Európa - Közép-Európai magyarság - a Partium. Szak- szeminárium a felnőttképzés multiplikátorai számára. Szemináriumi program.)

⁵ Eredeti német nyelvű program alapján: Volksgruppen im Alpen-Adria Raum. Fachseminar für Multiplikatoren der Erwachsenenbildung. Seminarprogramm (1997) (Nemzetiségek az Alpok-Adria térségében. Szakszeminárium a felnőttképzés multiplikátorai számára. Szemináriumi program.)

⁶ Eredeti német nyelvű terv alapján: Volkshochschulen in Veranderung. Fachseminar für Multiplikatoren der Erwachsenenbildung. Seminarprogramm (1998) (Népfőiskola átalakulásban. Szakszeminárium a felnőttképzés multiplikátorai számára. Szemináriumi program.)